

ИСТОРИОГРАФИЈА НА МАКЕДОНИЈА 1965—1975

Автори: д-р Новица Велјановски, д-р Александар Матковски,
д-р Бранко Панов, д-р Ристо Поплазаров, д-р Петар Стојанов

Редакција: д-р Петар Стојанов

Издавач: Сојузот на друштвата на историчарите на Македонија, Скопје.
Скопје, 1982, 136 страници

Во мошне широкиот дијапазод од активности на македонската историска наука, покрај многуте други видови на историографска продукција, веќе од поодамна сè го зеде местото периодичното публикување на библиографски трудови, коишто на еден сумарен и прегледен начин ги презентираат постигнувањата на историографската наука кај нас. Изоставувајќи ги од спомнување на ова место бројните помали па и поголеми тематски библиографии објавувани од поединци, што пак не значи дека ја дезавуираме нивната информативна стојност, ќе потсетиме само дека појавувањето на ова сета публикација се јавува како продолжување на работата започната од порано на ова поле. Така, уште во 1966 година на XII светски конгрес за историски науки во Виена, југословенската делегација се претстави покрај другото, и со една обемна „Историографија на Југославија. Десет години подоцна, за XIV конгрес одржан во Сан Франциско, исто така беше подготвена публикацијата „Историографија на Југославија од 1965 до 1975 година“. Во рамките на обете овие публикации, преку куси осврти, беа прикажани повеќе трудови од македонската историографија кои имаат монографски и студиски карактер. На тој начин, преку двете југословенски историографии, на светската научна јавност ѝ беа презентирани најзначајните остварувања на маке-

донските истражувачи и за македонската историја. Во обете публикации, кои се од југословенски карактер, нивните македонски партии ги обработија соработници на Институтот за национална историја, специјалисти за библиографија. Во вториот случај грижата во извршувањето на поставената задача ја презеле на себе Сојузот на друштвата на историчарите на Македонија.

Паралелно со тоа, во Републикава се работеше на тематски и општи библиографски прегледи. Со колективниот труд „Historiographie de Macedoine (Историографија на Македонија) од 1945 до 1970-та“ издаден од Институтот за национална историја во 1970 година, македонската историска наука се претстави самостојно пред светската наука на конгресот за историски науки одржан во Москва во 1970 година.

Овие два тома долго време по нивното излегување и по пат на размена беа испраќани во земјата и во странство за да ја информираат на тој начин научната јавност која се интересира за историското минато на Македонија, на Југославија и на Балканот.

Но намената на издавањето библиографски прилози и самостојни публикации од овој вид не треба да биде свргена само, дури и не толку, спрема надворешната, туку и кон домашната југословенска и македонска историска научна јавност. Кога се знае повеќе-

страното и огромното значење на научната информатика во денешно време, може да се согледа и практичната потреба од тоа секоја научна установа и секој научен работник од нашава област да ги има во својата библиотека ваквите помагала и прирачници. Меѓутоа, треба да се прифати како усмена критичка забелешка внесена во предговорот на трудот што го разгледуваме дека активноста на овој план се одвивала повеќе стихично, од еден до друг повод и главно според лични афинитети и мотиви, отколку колективно, програмирано и континуирано. Поради тоа, за секаква пофалба и поддршка е намерата на Друштвото на историчарите на Македонија, кое ја издава оваа публикација, да ја преземе оваа задача на себе и да внесе постојаност и систематичност во следенето и периодичното презентирање на историографската продукција во Македонија и Југославија.

Историографијата што ја претставуваме ги носи сите белези и карактеристики на современо издание од овој вид. Нејзиниот прецговор е сосем функционален и брзо го воведува читателот во композицијата и содржините заради лесното ориентирање при изнаоѓањето на бараните библиографски единици.

Поради тоа, откажувајќи се на ова место од повторување на уводните елементи внесени во предговорот, нека ни биде дозволено да изнесеме некои општи сознанија и опсервации за трајната вредност не само на оваа но и воопшто на библиографските изданија од областа на историската и помошните историски науки.

„Историографијата на Македонија 1965—1975“ со право може да се нарече огледало на продукцијата на историската и на неа сродните науки во квантитативен поглед. Таа ги има нотирано не само општите дела, синтезите, монографските трудови и зборници туку и сите прилози кои откриваат нови или натаму ги разработуваат разните парцијални тематски зафати. Во неа се обработени 1.294 различни наслови.

Освен тоа, „Историографијата“ претставува незаменлив прирачник за сите оние читатели кои, во кое и да е својство, се интересираат за состојбите и развојот на историската наука во означените десет години. Токму затоа претставува такво информативно помагало за истражувачите и авторите. Секој автор, пристапувајќи кон обработката на кој и да е проблем, задолжително би требало да појде од неа, а се разбира и од другите библиографски збирки, за да се информира за она што веќе е речено и постигнато кај нас и да може компетентно да говори и да го надоградува новото во одбраниот проблем. При денешното квантитативно обилство во продукцијата таквото брзо информирање вонредно многу ја скратува постапката за создавањето на новите трудови. Но свртувањето кон библиографиите открива и кои историски појави останале необработени, односно никако незафатени, откако веќе еднаш биле откриени од истражувачите.

Понатаму, библиографските прилози, а особено општите и сумарните библиографски трудови каков што е и новоиздадениов, нудејќи увид во севкупната историографска продукција на даден пе-

риод или историска дисциплина, ги откриваат напредувањето, сразмерите и диспропорциите во областа на историографското творештво. Преку нив и со помошта на нив може да се открие кои историски периоди, целини или потесни дисциплини побрзо се развиваат и каде и во што се заостанува. Со оваа страна од својата функција можат да ги откријат празнините и да помогнат во планирањето на кадрите, како и во насочувањето на истражувачките програми, односно на идниот развој на историските науки кај нас. Тие исто така нудат увид во видот и квалитетот на продукцијата зашто можат да укажат во колкава мерка се застапени фактографијата и документот, а во колкава — синтезата, студијата, општите дела итн. Доколку во иднина би се одлучиле да ја анализираме состојбата во историската наука во Републикава, како што тоа во други наши републики или странски земји се прави, првото

нешто кон кое би посегнале би биле нашите општи историографски библиографии.

По сето речено не би биле далеку од вистината, ако го заклучиме и тоа дека историографските библиографии се огледало на состојбите на историската наука во даден период и значаен индикатор на историјата на историската наука. Исто така, по сето што се рече, треба да отпаднат секаковите дилеми, доколку такви постојат, за тоа дали ни се потребни или непотребни библиографии на историографската продукција. Но, исто така, треба да им се даде секаква предност на општите прегледи пред парцијалните и индивидуалните, кои, пак, многу пати можат да значат нерационално растурање на сили и средства. Кога ги имаме општите прегледи, каков што е и овој што го претставуваме, стануваат излишни оние потесно тематските и индивидуалните.

М. ПАНДЕВСКИ

НОВИ ПРИЛОЗИ ОД ОБЛАСТА НА ПРАВНО-ПОЛИТИЧКИТЕ НАУКИ

— Осврт на прилозите од „Годишникот“ на Правниот факултет од Битола —

Правниот факултет од Битола овие денови пред стручната јавност се појави со вториот број од својот „Годишник“ и тоа за 1980 година. Главен и одговорен уредник е проф. д-р Стефан Габер. Во овој број учествуваат не само соработници од Факултетот туку и од други факултети. „Годишникот“ е застапен со 16 прилози од областа на правно-политичките науки, и е печатен на 353 страници. Секој труд завршува со кратко резиме на еден од странските јазици.

Во „Годишникот“ најпрво е поместен трудот „Тенденции во развојот на современата граѓанска социологија“ од д-р Томислав Чокревски во кој се истакнува дека современиот развој на општеството е базиран на високиот развој на производните сили, сложената технологија и големата поделба на трудот. Како втора статија е поместена статијата од м-р Денко Денковски „Медитации околу прашањето на феноменот на алиенација“ каде што ја објаснува филозофската историска проблематика